αλληλεγγύης έναντι του κράτους και ότι υφίσταται αμοιβαιότητα των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αποτελούν το θεμέλιο του δεσμού της ιθαγένειας. Οι εξαιρούμενες θέσεις εργασίας είναι μόνον αυτές οι οποίες, ενόψει των συμφυών καθηκόντων και ευθυνών, ενδέχεται να εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά των ειδικών δραστηριοτήτων της διοικήσεως στους ανωτέρω περιγραφέντες τομείς.

Η εργασία του καθηγητή Μέσης Εκπαιδεύσεως δεν συνιστά απασχόληση στη δημόσια διοίκηση κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ
στην υπόθεση C-4/91 *

I — Περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

1. *Εθνικό νομικό πλαίσιο*

Το άρθρο 5 του γαλλικού νόμου 83-634, της 13ης Ιουλίου 1983, περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των δημοσίων υπαλλήλων [γενικός κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων του Δημοσίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως — JORF (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 14ης Ιουλίου 1983, σ. 2174], ορίζει τα εξής:

« Δεν διορίζεται δημόσιος υπάλληλος:

1) — όποιος δεν έχει τη γαλλική ιθαγένεια. »

2. *Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα*

Η Annegret Bleis, έχει τη γερμανική ιθαγένεια και είναι κάτοχος πτυχίου φιλολογίας του Πανεπιστημίου Paris-X de Nanterre. Με έγγραφο της 14ης Οκτωβρίου 1988 η Bleis ζήτησε από το ministère de l' Education nationale (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας) να της επιτρέψει να μετάσχει στον εξωτερικό διαγωνισμό για την απόκτηση άδειας διδασκαλίας της γερμανικής γλώσσας στη Μέση Εκπαίδευση.

Στις 3 Νοεμβρίου 1988 ο υποδιευθυντής προσλήψεων του υπουργείου αυτού της απάντησε ότι δεν μπορούσε να μετάσχει στον διαγωνισμό αυτό λόγω της ιθαγένειάς της.

Στις 30 Δεκεμβρίου 1988 η Bleis υπέβαλε στον Υπουργό Επικρατείας, Υπουργό Εθνικής Παι-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

δείας, Νεότητας και Αθλητισμού ιεραρχική προσφυγή κατά της ανωτέρω αποφάσεως.

Όταν παρήλθε τετράμηνο και πλέον χωρίς ο Υπουργός Επικρατείας να απαντήσει στην ιεραρχική προσφυγή της Bleis, η Bleis αποφάσισε να προσφύγει στο tribunal administratif de Paris και να ζητήσει την ακύρωση της σιωπηρής αυτής απορριπτικής απόφασης του υπουργού.

Με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1990 το tribunal administratif de Paris (πρώτο τμήμα, έκτο υποτμήμα) ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το προδικαστικό ερώτημα

« αν η εργασία στα γαλλικά δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα καθηγητών με άδεια διδασκαλίας στη Μέση Εκπαίδευση συνιστά απασχόληση στη δημόσια διοίκηση, κατά το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ».

3. *Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

Η απόφαση περί παραπομπής του tribunal administratif de Paris πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Ιανουαρίου 1991.

Γραπτές παρατηρήσεις κατά το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ κατέθεσαν η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τη Sylvie Deniniolle, δικηγόρο Παρισιού, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Jean-Claude Séché, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας της, και η Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από την Edwige Belliard και τον Claude Chavance, του Υπουργείου Εξωτερικών.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων και να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο τρίτο τμήμα.

II — Περίληψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

Η *Bleis* ισχυρίζεται ότι η διάκριση λόγω ιθαγένειας που προβλέπει η γαλλική νομοθεσία σε σχέση με τη διδασκαλία στη Μέση Εκπαίδευση αντιβαίνει προς το άρθρο 48 της Συνθήκης.

Κατά την Bleis, από τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 1974, 152/73, Sotgiu, Rec. 1974, σ. 153· της 17ης Δεκεμβρίου 1980, 149/79, Επιτροπή κατά Βελγίου, Rec. 1980, σ. 3881· της 26ης Μαΐου 1982, 149/79, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1982, σ. 1845· της 3ης Ιουνίου 1986, 307/84, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 1725· της 3ης Ιουλίου 1986, 66/85, Deborah Lawrie-Blyum κατά Land Baden-Württemberg, Συλλογή 1986, σ. 2121· της 16ης Ιουνίου 1987, 225/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 2625· και της 30ής Μαΐου 1989, 33/88, Pilar Allué, Συλλογή 1989, σ. 1591), προκύπτει ότι, προκειμένου μια θέση εργασίας να χαρακτηριστεί ως απασχόληση στη δημόσια διοίκηση, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η φύση των καθηκόντων και των ευθυνών που συνεπάγεται η απασχόληση αυτή.

Η Bleis υποστηρίζει ότι η πολιτική της Επιτροπής υπέρ μιας μεγαλύτερης κινητικότητας των εργαζομένων, όπως αποτυπώνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής: « Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και η πρόσβαση στις θέσεις απασχόλησης στη δημόσια διοίκηση των κρατών μελών — Η δράση της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ » (ΕΕ C 72, της 18. 3. 1988, σ. 2), καθώς και τα προγράμματα Erasmus περιλαμβάνουν μεταξύ των προτεραιοτήτων τους τη διδασκαλία στα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Δεδομένου ότι η συγκεκριμένη απασχόληση δεν συνεπάγεται την άσκηση προνομιών της δημόσιας εξουσίας ούτε οποιαδήποτε ευθύνη για την προάσπιση των γενικών συμφερόντων του κράτους, προτείνεται στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο προδικαστικό ερώτημα.

« Η εργασία στα γαλλικά δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα καθηγητών με άδεια διδασκαλίας στη Μέση Εκπαίδευση δεν συνιστά απασχόληση στη δημόσια διοίκηση κατά το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ. »

Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι το επίμαχο μέτρο αντιβαίνει προς το άθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης. Όσον αφορά συγκεκριμένα τους διδάσκοντες, δεν αμφισβητείται ότι είναι, όπως και οι άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι, « εργαζόμενοι » κατά την έννοια του άρθρου 48 και ότι επομένως ισχύει και γι' αυτούς η ελεύθερη κυκλοφορία την οποία προβλέπει η ανωτέρω διάταξη (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1986, Lawrie-Blum, όπ.π., σκέψη 20).

Κατά την Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει θέσει, με μια σειρά αποφάσεων σχετικών με το άρθρο 48, παράγραφος 4, ορισμένες βασικές αρχές: εφόσον πρόκειται για εξαίρεση από μια θεμελιώδη αρχή, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται στενά· η έννοια « απασχόληση στη δημόσια διοίκηση » έχει κοινοτικό χαρακτήρα· η κατάληψη της οικείας θέσεως δεν επιτρέπεται να απαγορεύεται παρά μόνο για ορισμένες δραστηριότητες της διοικήσεως. Από τη σκέψη 10 της προαναφερθείσας αποφάσεως της 17ης Δεκεμβρίου 1980, Επιτροπή κατά Βελγίου, προκύπτει ότι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 4, εμπίπτουν μόνο οι απασχολήσεις που συνεπάγονται συμμετοχή, άμεση ή έμμεση, στην άσκηση της δημόσιας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών. Οι απασχολήσεις αυτές προϋποθέτουν πράγματι, εκ μέρους των κατόχων τους, την ύπαρξη ειδικής σχέσεως αλληλεγγύης έναντι του κράτους, καθώς και την αμοιβαιότητα των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αποτελούν το θεμέλιο του δεσμού της ιθαγένειας.

Κατά συνέπεια, οι θέσεις διδασκόντων δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής, όπως άλλωστε έχει αποφανθεί το Δικαστήριο με δύο αποφάσεις του (αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1986, Deborah Lawrie-Blum, όπ. π., και της 30ής Μαΐου 1989, Pilar Allué, όπ.π., σκέψη 7).

Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η γαλλική νομοθεσία δεν απαγορεύει την απασχόληση αλλοδαπών σε μη οργανικές θέσεις, αλλά επιβάλλει την προϋπόθεση της γαλλικής ιθαγένειας για την πρόσληψή τους ως μονίμων υπαλλήλων. Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί, σε σχέση με τις θέσεις νοσοκόμων στα δημόσια νοσοκομεία, επί της διακρίσεως μεταξύ κατόχων οργανικής θέσεως και επί

συμβάσει υπαλλήλων στη γαλλική διοίκηση σε σχέση με τις προσλήψεις υπηκόων των άλλων κρατών μελών (απόφαση της 3ης Ιουνίου 1986, Επιτροπή κατά Γαλλίας, όπ.π., σκέψη 16). Κατά την άποψη της Επιτροπής, η απάντηση του Δικαστηρίου σε σχέση μέ την έκταση εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 4, ισχύει και για τις θέσεις διδασκόντων τις οποίες αφορά η παρούσα υπόθεση.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει, τέλος, ότι στην ανακοίνωση που εξέδωσε σχετικά με την πρόσβαση στις θέσεις απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση έκρινε ότι η παρέκκλιση που καθιερώνει το άρθρο 48, παράγραφος 4, αφορά τις ειδικές λειτουργίες του κράτους και των εξομοιούμενων προς αυτό αρχών, όπως είναι οι ένοπλες δυνάμεις, η αστυνομία και οι άλλες δυνάμεις για την τήρηση της τάξης, το δικαστικό σώμα, η φορολογική διοίκηση και το διπλωματικό σώμα. Στον πίνακα αυτό η Επιτροπή δεν περιέλαβε την εκπαίδευση.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να είναι η εξής:

« Η εργασία στα γαλλικά δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα καθηγητών με άδεια διδασκαλίας στη Μέση Εκπαίδευση δεν συνιστά απασχόληση στη δημόσια διοίκηση κατά το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ. »

Η *Γαλλική Κυβέρνηση* δεν αμφισβητεί ότι η επίμαχη νομοθεσία αντιβαίνει προς το άρθρο 48 της Συνθήκης. Η Γαλλική Κυβέρνηση επιθυμεί να ενημερώσει το Δικαστήριο ότι ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας προσέβαλε ενώπιον του Conseil d'État την απόφαση του tribunal administratif de Paris για την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων.

Η Γαλλική Κυβέρνηση διευκρινίζει επιπλέον ότι το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε ένα σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου 83-634, της 13ης Ιουλίου 1983, το οποίο επιτρέπει τον διορισμό ως μονίμων υπαλλήλων του Δημοσίου ή των άλλων δημοσίων οργανισμών των υπηκόων των κρατών μελών της Κοινότητας, εφόσον πρόκειται για θέσεις εργασίας που δεν συνεπάγονται την άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση προνομιών δημόσιας εξουσίας που ανήκουν στο κράτος ή στους άλλους δημόσιους οργανισμούς. Το κείμενο αυτό θα κατατεθεί στο Κοινοβούλιο κατά την εαρινή σύνοδο. Οι υπήκοοι των χωρών της Κοινότητας θα μπορούν πλέον, κατ' εφαρμογή του νόμου αυτού, να διορίζονται σε θέσεις καθηγητών και διδασκόντων.

J. C. Moitinho de Almeida
εισηγητής δικαστής